

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาหาความสัมพันธ์ (descriptive correlational research) เพื่อศึกษาความเครียดในงานของพยาบาลประจำการ โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ พร้อมทั้งศึกษารูปแบบการบริหารของหัวหน้าหอผู้ป่วยตามการรับรู้ของตนเอง และตามการรับรู้ของพยาบาลประจำการ และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเครียดในงานของพยาบาลประจำการ และรูปแบบการบริหารของหัวหน้าหอผู้ป่วย ใน โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นหัวหน้าหอผู้ป่วย และพยาบาลประจำการที่ปฏิบัติงานตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป จากงานการพยาบาลผู้ป่วยจำนวน 9 งาน ซึ่งสังกัดฝ่ายการพยาบาล โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่

การสุ่มกลุ่มตัวอย่างหัวหน้าหอผู้ป่วย ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (stratified random sampling) ดังต่อไปนี้

1. สํารวจจํานวนและรายชื่อหัวหน้าหอผู้ป่วย ตามคุณสมบัติที่กำหนดไว้ข้างต้นได้ทั้งหมด 104 คน

2. คํานวณหาค่าขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครซีและมอร์แกน (Krejcie และ Morgan อ้างใน บุญชม ศรีสะอาด, 2535) ได้กลุ่มตัวอย่างจํานวน 83 คน

3. คํานวณหาค่าขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามแต่ละงานการพยาบาลผู้ป่วย โดยคํานวณตามสัดส่วนประชากรของหัวหน้าหอผู้ป่วยในแต่ละงานการพยาบาล ดังแสดงในตารางที่ 2

4. นํารายชื่อหัวหน้าหอผู้ป่วยในแต่ละงานการพยาบาลผู้ป่วย มาสุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยการจับฉลากแบบไม่มีการแทนที่ ให้ได้จํานวนตัวอย่างตามที่คํานวณไว้

5. นํารายชื่อหัวหน้าหอผู้ป่วยที่สุ่มได้มาทํารหัส เพื่อส่งแบบสอบถาม

การสุ่มกลุ่มตัวอย่างพยาบาลประจำการ ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multi-stage sampling) ดังต่อไปนี้

1. สํารวจจํานวนและรายชื่อพยาบาลประจำการตามคุณสมบัติที่กำหนดไว้ข้างต้น ได้ทั้ง

หมด 839 คน

2. คำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ เกรซี และ มอร์แกน (Krejcie และ Morgan อ้างใน บุญชม ศรีสะอาด, 2535) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 264 คน

3. คำนวณสัดส่วนกลุ่มตัวอย่าง ระหว่างหัวหน้าหอผู้ป่วย และพยาบาลประจำการ ได้สัดส่วนเป็น $83 : 264 = 1 : 3.18$ คน ปรับเป็น $1 : 4$ คน นั่นคือหัวหน้าหอผู้ป่วย 1 คน ต่อพยาบาลประจำการในหอผู้ป่วยแห่งนั้น 4 คน

4. นำกลุ่มตัวอย่างของหัวหน้าหอผู้ป่วยจำนวน 83 คน ซึ่งจะทราบหอผู้ป่วยที่สังกัด และทำการสุ่มพยาบาลประจำการโดยการจับสลากแบบไม่มีการแทนที่ จากหอผู้ป่วยที่หัวหน้าหอผู้ป่วยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างสังกัดอยู่ ให้ได้พยาบาลประจำการหอผู้ป่วยละ 4 คน ซึ่งจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดแสดงในตารางที่ 2

5. นำรายชื่อพยาบาลประจำการที่สุ่มได้มาทำรหัสเพื่อส่งแบบสอบถาม

ตารางที่ 2

จำนวนกลุ่มตัวอย่างของหัวหน้าหอผู้ป่วยและพยาบาลประจำการ

งานการพยาบาลผู้ป่วย	หัวหน้าหอผู้ป่วย		พยาบาลประจำการ
	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	กลุ่มตัวอย่าง
พิเศษ	8	6	24
กุมารเวชศาสตร์	12	10	40
อายุรศาสตร์	17	13	52
สูติ-นรีเวช	14	11	44
ศัลยศาสตร์	13	10	40
ออร์โธปิดิกส์	6	5	20
ผ่าตัด และ พักฟื้น	10	8	32
ผู้ป่วยนอก และฉุกเฉิน	12	10	40
ทั่วไป	12	10	40
รวม	104	83	332

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย แบบสอบถามความเครียดในงาน ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นตามแนวคิดของ ซุลลิแวน และเดคเกอร์ (Sullivan & Decker, 1997) และแบบสอบถามรูปแบบการบริหารของหัวหน้าหอผู้ป่วย ของ กริชแก้ว แก้วนาค (2541) ที่สร้างขึ้นตามแนวคิดของ ลิเคิร์ต (Likert, 1967)

ลักษณะของเครื่องมือ เป็นแบบสอบถาม 2 ชุด ชุดที่ 1 สำหรับหัวหน้าหอผู้ป่วย ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2 ชุดที่ 2 สำหรับพยาบาลประจำการ ประกอบด้วย ส่วนที่ 1, 2 และ 3 ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย ข้อคำถามเกี่ยวกับ อายุ เพศ สถานภาพสมรส วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง ระยะเวลาการปฏิบัติงาน สถานที่ปฏิบัติงาน ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งตำแหน่งปัจจุบัน (เฉพาะหัวหน้าหอผู้ป่วย) ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยปัจจุบัน (เฉพาะพยาบาลประจำการ) การได้รับการฝึกอบรมพัฒนาวิชาชีพ และหน้าที่พิเศษที่ได้รับมอบหมาย

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามรูปแบบการบริหารของหัวหน้าหอผู้ป่วย ของ กริชแก้ว แก้วนาค (2541) ที่สร้างขึ้นตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert, 1967) โดยแยกเป็น 2 ชุด สำหรับหัวหน้าหอผู้ป่วย และพยาบาลประจำการ เนื้อหาของแบบสอบถามเหมือนกัน ปรับเฉพาะคำสรรพนามที่ใช้ในแต่ละข้อความให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง โดยแต่ละชุด มีข้อคำถาม จำนวน 50 ข้อ

ลักษณะคำถามเป็นคำถามปลายเปิด มีคำตอบให้เลือกเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) เป็น 7 ระดับ โดยการกำหนดคะแนนในแต่ละระดับเป็นดังนี้

ระดับความคิดเห็น	ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
ไม่เห็นด้วย	1	7
เห็นด้วยเล็กน้อย	2	6
เห็นด้วยค่อนข้างน้อย	3	5
เห็นด้วยปานกลาง	4	4
เห็นด้วยค่อนข้างมาก	5	3
เห็นด้วยมาก	6	2
เห็นด้วยมากที่สุด	7	1

ในการแปลผลคะแนนรูปแบบการบริหารตามการรับรู้ คิดจากค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ได้จากแบบสอบถาม แบ่งคะแนนเป็นรูปแบบการบริหาร 4 แบบ ของลิเคิร์ต ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	รูปแบบการบริหาร
1.00 - 2.49	แบบเผด็จการเต็มขั้น (แบบที่ 1)
2.50 - 3.99	แบบเผด็จการมีศิลปะ (แบบที่ 2)
4.00 - 5.49	แบบปรึกษาหารือ (แบบที่ 3)
5.50 - 7.00	แบบมีส่วนร่วม (แบบที่ 4)

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความเครียดในงานของพยาบาลประจำการ ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นตามแนวคิด ของซุลลิแวน และเดคเกอร์ (Sullivan & Decker, 1997) โดยมีข้อคำถามจำนวน 40 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นคำถามปลายปิด มีคำตอบให้เลือกตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) เป็น 5 ระดับ โดยกำหนดคะแนนในแต่ละระดับ ดังนี้

มีความเครียดน้อยที่สุด	1 คะแนน
มีความเครียดน้อย	2 คะแนน
มีความเครียดปานกลาง	3 คะแนน
มีความเครียดมาก	4 คะแนน
มีความเครียดมากที่สุด	5 คะแนน

ในการแปลผลคะแนนความเครียดในงานโดยรวม คัดจากค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ได้จากแบบสอบถาม โดยแบ่งคะแนนเป็น 5 ระดับ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	ระดับความเครียดในงาน
1.00 - 1.49	มีความเครียดในงานน้อยที่สุด
1.50 - 2.49	มีความเครียดในงานน้อย
2.50 - 3.49	มีความเครียดในงานปานกลาง
3.50 - 4.49	มีความเครียดในงานมาก
4.50 - 5.00	มีความเครียดในงานมากที่สุด

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

แบบสอบถามรูปแบบการบริหารของหัวหน้าหอผู้ป่วย

การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (content validity) ของแบบสอบถามรูปแบบการบริหารที่ กริชแก้ว แก้วนาค (2541) สร้างขึ้นตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert, 1967) ได้ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาแล้ว ได้ค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา (content validity index: CVI) เป็น 0.83 ซึ่งผู้วิจัยนำไปทำการตรวจสอบหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (reliability) โดยนำแบบ

สอบถามรูปแบบการบริหารไปทดลองใช้กับหัวหน้าหอผู้ป่วยจำนวน 10 คน และพยาบาลประจำการที่ปฏิบัติงานกับหัวหน้าหอผู้ป่วยดังกล่าว จำนวน 20 คน ในโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ โดยเป็นกลุ่มที่เหลือจากการสุ่มตัวอย่าง ซึ่งจะมีความคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในชุดของหัวหน้าหอผู้ป่วยเท่ากับ 0.85 และในชุดของพยาบาลประจำการเท่ากับ 0.97

แบบสอบถามความเครียดในงานของพยาบาลประจำการ

1. การหาความตรงตามเนื้อหาของแบบสอบถาม (content validity) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามความเครียดในงานที่สร้างขึ้น ไปหาความตรงตามเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน เป็นอาจารย์ด้านการบริหารการพยาบาล 3 ท่าน อาจารย์ด้านจิตวิทยาองค์การ 1 ท่าน และ เป็นผู้บริหารการพยาบาล 1 ท่าน ทำการตรวจสอบ แก้ไข และให้ข้อเสนอแนะ จากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาแก้ไขปรับปรุงตามข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ และนำมาคำนวณหาค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา (content validity index: CVI) ได้ 0.86

2. การหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามความเครียดในงานของพยาบาลประจำการ ที่ผ่านการตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหาเรียบร้อยแล้ว ไปทดลองใช้กับพยาบาลประจำการจำนวน 20 คน โดยเป็นพยาบาลประจำการชุดเดียวกับที่ตอบแบบสอบถามรูปแบบการบริหาร เพื่อหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.94

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยดำเนินงานเป็นขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือจากคณบดีคณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถึงคณบดีคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อขี้งงวัตถุประสงค์ และขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยส่งหนังสือจากคณบดีคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผ่านผู้อำนวยการโรงพยาบาล ถึงหัวหน้าฝ่ายการพยาบาล โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ เพื่อขี้งงวัตถุประสงค์ และขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามที่ประกอบด้วยข้อความขออนุญาต และเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผ่านหัวหน้างานการพยาบาล ไปยังหัวหน้าหอผู้ป่วย และพยาบาลประจำการ ตามรายชื่อ

ที่ผู้วิจัยสุ่มตัวอย่างได้ โดยให้หัวหน้าหอผู้ป่วย 83 ฌบับ และพยาบาลประจำการ 332 ฌบับ

4. กำหนดขอรับแบบสอบถามคืนภายหลังแจกแบบสอบถามประมาณ 2 สัปดาห์ ได้รับแบบสอบถามของหัวหน้าหอผู้ป่วยคืน 83 ฌบับ คิดเป็นร้อยละ 100 และได้รับแบบสอบถามของพยาบาลประจำการคืน 330 ฌบับคิดเป็นร้อยละ 99.39

5. นำแบบสอบถามที่ได้รับการตอบกลับ มาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของคำตอบในแบบสอบถาม ได้แบบสอบถามของหัวหน้าหอผู้ป่วยที่ตอบสมบูรณ์ครบถ้วนทั้งหมด 83 ฌบับ คิดเป็นร้อยละ 100 และชุดของพยาบาลประจำการ 330 ฌบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของแบบสอบถามที่ได้รับคืน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์ ตามระเบียบวิธีทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์สถิติสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Science Plus : SPSS/PC) ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคล วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ คำนวณเป็นร้อยละ
2. ระดับความเครียดในงานของพยาบาลประจำการ วิเคราะห์เป็นค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. รูปแบบการบริหารของหัวหน้าหอผู้ป่วยตามการรับรู้ของตนเอง และของพยาบาลประจำการ วิเคราะห์เป็นค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแจกแจงความถี่ และคำนวณเป็น ร้อยละ
4. ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการบริหารของหัวหน้าหอผู้ป่วยตามการรับรู้ของพยาบาลประจำการ กับความเครียดในงานของพยาบาลประจำการ วิเคราะห์โดยใช้การคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation)